

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Asiaticae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Libris Quatuor Comprehensa: Vbi praeter res gestas à Patribus Societatis Iesv in conversione Sinarum, Cocincinae, & Tunchini Regnorum nihil omittitur eorum, quae possunt liberali placere Lectorum curiositati

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1670

4. Calend. Sinensis emendatio nostris à Rege commissa & cur?

urn:nbn:de:hbz:466:1-10757

claruit, magno quidem exinde sed breui compendio, inciderat Luna defectio in anni præteriti medium Decembrem; horum momenta defectuum, vtraque in aula Regis Astrologi pro officij fide sic obseruant, vt si de summa imperij agatur, quæ quisque momenta laboraturi syderis, & restituendi notauerit, eorum Princeps in vnam eliquat certæ prædictionis sententiam, quæ ad Regem defertur, moxque ab Rege velocibus nuntiis omnes Prouinciæ in expectationem vaticinij ingentis arriguntur, cuius illis dies, hora, & articuli, editis literis asseruntur: hora media illo anno errant Astrologi (quæ apud Sinas hora est solida, qui diem horarum nostratum viginti quatuor, in horas suas duodecim colligunt) grauis inde in Regnum offensio, indignatio omnium aduersus Astrologos, & decreta in miseros ab Rege erroris poena, illi in præfens solliciti, in posterum prouidi, apud eum demissè expostulant, alienam se culpam luere; errorem hunc esse Astronomiæ Sinenfis, & Calendarij abaci, non suum; nunquam fore certa & rata prognostica, ex vacillanti, & falso canone, cuius calculo minutim diligenterque institissent; iuberet illum Rex corrigi, vt certæ de cetero prædictiones ex eo ederentur. Hic animi omnium ad Patres versi, rogantur à tribunali rituum correctioni manum admouere, Calendarias tabulas emendare, & nostros de Astrologia codices sinicè reddere. Læti occasione læta Patres Religionis promouendæ, liberè respondent, se quidem Sinas nec eo consilio per infinita quæsisse discrimina, vt eas scientias traderent, quæ nihil aut parum ad salutem animi faciunt; nec eas didicisse, nisi ad oblectamentum ingenij, quod interponerent interdum seriis: propositi sui & votorum fuisse summam vt cognitione veri Dei Sinas imbuerent, eiusque legis sanctissimæ, cuius accurata obseruatione homines in eam euaderent ad quam conditi sunt beatitatem sempiternam; Regis tamen in se beneficentiæ singulari debere omnia; eiusque tribunalis humanissimæ comitati; correctionem tabularum vltro suscipere, & incubituros in eam accuratatione tam strenua quanti ea esset apud Regem, qui sua illam inter grauissima regni negotia dignatus esset commendatione. Placuit Magistratui responsum, Præfes libello ad Regem retulit, Patresque ad hoc nominauit qui Pechini legabant, adiuncta clausula qua illis fas erat alios accire; ac ne qua vsus Sinenfis ignorance fallerentur, Doctores Paulum, & Leonem, adiutores operis acceperunt. Cùm his Sabbatinus de Vrsis Calendarij Sinenfis digestos canones cœpit retexere; & Principi Mathematicorum commentationem tradere maiorum Planetarum, quam ad mensem perduxit huius anni 1611. Aprilem, quod à me non frustra hic notatur ad refellendos, qui malè prædictum deliquium, solis fuisse non lunæ scripserunt, cùm solis tunc esse nequiuert.

Suspexit magnoperè Sabbatinus Sinenfium veterum solers ingenium qui nulla sistematis figuratone, & varietate fictorum circularum quibus luminarium maiorum motus erraticos æquabili regula fixaque

R r

4.
Calend. Sinenfis emendatio noſtris à Rege commissa & cur

diuiderent; nihilo tamen hanc minus feliciter indagassent, quam si principis niterentur necessariae veritatis, quod ipse imprimis breui complexus est apparatus, ad Astrologiae Sinensis componendas cum nostris regulas, cuius initij partem do aliquam, quod & historica sit, & huic elucidandae materiae opportuna. Sic ergo scribebat anno aui nostri duodecimo. Habemus chronico Sinarum ab annis retrò nonagesis septuaginta supra mille Calendario vsos, quod ferè eclipsion computatione, & caelestium motuum continetur, variarumque observationum, de quibus inferiùs, principium huic dedit Rex lao, qui sanctissimos eius nomine Hi, & Ho, fratres duos nactus, iussit eos varietatem caelestium motuum stasis regulis definire. Secutus est bis mille post annos Cin Hoam Rex, qui anno imperij sub tricesimum quarto proscriptis librorum studiis omnes igni addixit, praeter Medicos, Geographicos, diuinationum, & quod lugent etiamnum Sinae Calendarum, quanquam annis deinceps centum nonaginta, illarum computationum ars iradi non destitit, & priuatae dumtaxat vocis disciplina in futurum transmitti, donec Rex literis aequior imperio potius, seruat ab eo incendio, latebris, & subterraneis cauis libros, diligentissime requisit, primisque honoribus, & vsibus reddidit. Sic restituta integrum Calendarij regulae, quas vt demus illas ipsas esse a veteribus inuentas de praenotionibus eclipsion, & annuo temporum ordine, sed emendatas ferunt quinquages quinquies, factumque id vltimò ante annos tercentum ab Astrologo illustri Cosceueno. Praeter hoc suum propriae, sibi que carissimum Calendarium abacum, alium tenuit quo Mauri ex Perside Tartarum donarunt tunc Sinis dominantem post vltimò repertum in palatio Humuuni, Sinarum à Tartaro fortissimi vindicis) qui regni sui anno, quinto decimo, vlti sinice mandauit, adducendam ex eo correctionem Calendarij Sinensis: sed eius interpreti Mandarini duo ex Collegio regio, Planetarum intacta speculatione, quam nunc etiam is liber exhibet, vsus tantum illorum vertebant, & obseruandi experientiam, quam vnam percipiunt Sinenses, & ex Oroscopis nonnihil, ignari de caetero contemplationis, & causarum. Hae de Calendarij negotio, supremi apud Sinas momenti Sabatinus, & necessitate illius subinde exerrationes certioribus regibus emendandi. Vltimò datum quem diximus à Praeside Rituum libellum R. x suo probant Rescripto, quod Typis editum, vniuersoque mox vt moris est regibus per cursores spartum, incomparabilem nostris famam, & auctoritatem peperit; gratulati sunt illis Mandarini, solemnibus officiis demandatum ab Rege operis tanti Prouinciam; Gubernatores appensis per computatibus, optatissimo nuntio populum recrearunt de Calendario à Patribus magni Occidentis rectè instaurando. Incumbebat operi Sabatinus cum Paulo & Leone laboris sociis; defectionem aliquam siderum operiebantur, cuius cum alterius Europa acceptae observatione, stabilirent longitudinem Regiae Pechinensis; latitudines vrbium meriebatur Jacobus

bus Pantoia, cum præstantissimi negotij successum mathematicis Regij misere corruerunt, Regem perinde libello supplici adeunt, ut si opus ipsimet iam per se absoluisent, quod nostri solum inchoarant; nec erubuit cupiditas impudens Calendarij velut emendati, pro quo nec dignum mouerant præmia poscere honores & quæstus immodicos, & astronomicæ organa, & alia impudentiæ tam audacis ut perætus Rex petitionum insolentiam Calendarij, cogitationem profus abiecerit sic illæ de Calendario indice restitutæ non temerariæ expectationes, in fumum abiere. Ergo Sabbatinus habitatione palatij imita, & ædis sacra sepulchro Ricci proxima, excogitauit aliud quod persuaderet Sinis, nostrorum nemini defore vnquam in publici bonum illas artes, & propensissimas voluntates quas in Riccio adamarant. Moltus est machinam allendendis ab imo profundi cuiuslibet in sublime aquis, & transfundi gradatim in vasa, alia aliis altiora, quod apud nos vulgare & obutum, illic nouum, inuisum, incomprehensum, vniuersum. Fotas Pechinua exciuit ad spectaculi admirationem, tribunalium Præsides, & Collegas, Taolios, Colios, regni Administratos, Principes Eunuchorum; primò tamen ingressu reuerentiæ humilis officia debita S. Iluatois imagini exsoluebant cuius titulo inscripta fuerat ædes sacra; tunc Præsides Rituum, Tienciutam vocauit, hoc est *Templum Domini caeli*, mansitque loco nomen. Vnus cognatione Regis & grauitate prudentiæ illustris, inspecta operis machinatione, Patres Scingin, & omninò Scingin appellauit quod homines sanctos, & planè diuinos significat, beneficiæ scilicet in publicum natos, sed castæ, ac nobili, & ab suo quouis priuato commodo alienæ; procul ab auaro Bonziorum quæritu, & sordibus, qui nisi immensis pretiis nihil docent; exacturi omninò ab Rege templum in qualibet maiorum vrbium, si quid Patrum labori simile inuenissent; hinc idem nostros & arcta necessitudine, & salutaribus consiliis dignatus est ad firmandas illorum in regno sedes. Ad hanc aula tam prona erga nos gratiam, & communia omnium studia, exiliebatur gaudio Doctores Paulus, in re Christi agenda nostris haudquaquam inferior, ventitabat ad eos stupens liberas in regno ipsaque illius vitalia eorum stationes, reclamantibus perpetuo ex Cantonensi tractatu Mandarinis contra Lusitanorum incrementa, & Extremos quos in regno passim, & regni visceribus alerent; inde fieri negabat potuisse nisi diuinitus, ut iis mechanicis peregrinis tentarent & promerentur omnium fauorem, suadebatque Sabbatino, ut eorum artem scripto libro proelis committeret; librum ex vernaculo, Sinensi in aula nobilem traduxit, & elegantem ornate illum proœmio voluit Præfectus regiæ admonitionis, quemque multis optantibus cum locus non esset, suis saltem laudari adscriptis nominibus tum se, tum librum voluere, nullum tamen ex iis quibus licuit locum dare, tantum fuit quanti proœmium celebratissimi Mandarinum, qui tam magnificè in laudes excelsit legis à Patribus traditæ, nihil ut posset vberius

1.
Mechanica
artificia quæ
vtilia ad fi-
dem intro-
duc.